

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ- ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 2 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ**

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Θέμα Α

A1.

Ο συγγραφέας καταγράφει τις απόψεις του για την κοινωνική θέση της γυναίκας, επισημαίνοντας ότι εκείνη έχει υποστεί την πιο κατάφωρη παραβίαση δικαιωμάτων από οποιονδήποτε άλλο. Η κατωτερότητα της γυναίκας θεωρούνταν δεδομένη ακόμα κι από σπουδαίους διανοητές του αρχαίου κόσμου και δεν έπαψε να μεταφέρεται στερεοτυπικά από κοινωνία σε κοινωνία. Ακόμα και σήμερα ακραία περιστατικά έμφυλης βίας υφίστανται καθημερινά στις αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά και στις θεωρούμενες «ανεπτυγμένες». (66 λέξεις)

Θέμα Β

B1.

1. γ
2. γ
3. β
4. β
5. α

B2.

- Προφανώς: Δηλώνει έμφαση/επιβεβαίωση τονίζοντας πως τόσο στον κλασικό φεμινισμό όσο και σε εκείνο του «φεμινισμού της διαφοροποίησης» οι διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών είναι δεδομένες και εξακολουθούν να υφίστανται.
- Όμως: Δηλώνει αντίθεση. Σε αντιδιαστολή, δηλαδή, με το γεγονός πως υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα, οι γυναίκες, στον νεοφεμινισμό, δεν παύουν να είναι άτομα και να χαρακτηρίζονται από την ανθρώπινη διάσταση.
- Δηλαδή: Δηλώνει επεξήγηση. Με τη χρήση του η συγγραφέας επιδιώκει να διασαφηνίσει την προαναφερθείσα έννοια με άλλα λόγια πού ακριβώς παραπέμπει η φράση «άνθρωποι που δρούμε».
- Επειδή: Δηλώνει αιτιολόγηση. Αιτιολογείται η θέση των γυναικών του νεοφεμινισμού πως οι ίδιες αποτελούν μια ομάδα θυμάτων με εμφανή τον κίνδυνο εκδήλωσης βίας κάθε μορφής εναντίον τους ακριβώς επειδή είναι γυναίκες.
- Όστε: Δηλώνει συμπέρασμα/αποτέλεσμα. Η θυματοποίηση, πλέον, γίνεται εύσημο και αυτό απορρέει από το γεγονός ότι ο διάλογος περί θύματος είναι έντονος όσο ποτέ.

B3. α.

Η επιλογή του συγγραφέα να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 για τις αδικίες εις βάρος των γυναικών επιτυγχάνεται με τη χρήση συγκεκριμένων γλωσσικών επιλογών /εκφραστικών μέσων. Αξιοποιείται το **α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο** («αναλογιζόμαστε, συμπονούμε, προσπαθούμε, οραματιζόμαστε») το οποίο προσδίδει πνεύμα ομαδικότητας/ συλλογικότητας, αμεσότητα και με τη χρήση του ο συγγραφέας εντάσσει τον εαυτό του στο σύνολο. Παράλληλα με το πρόσωπο αυτό προβληματίζει και κινητοποιεί τον αναγνώστη να συνδράμει στην επίτευξη της δικαιοσύνης ανάμεσα στα φύλα. Σε αυτό συνεισφέρει και η χρήση **προτρεπτικής υποτακτικής έγκλισης** («να αναλογιζόμαστε», «να συμπονούμε», «να προσπαθούμε»). Τέλος χαρακτηριστική είναι η χρήση **συναισθηματικά φορτισμένων λέξεων/φράσεων** («με ενοχή, τη μεγαλύτερη αδικία, από καταβολής κόσμου, να συμπονούμε, τις αμέτρητες γυναίκες θύματα, να οραματιζόμαστε δικαιοσύνη») με τις οποίες δεσμεύεται συναισθηματικά ο αναγνώστης. Επίσης παρατηρείται χρήση **ασύνδετου σχήματος** («Σήμερα, όμως, ημέρα... να οραματιζόμαστε δικαιοσύνη») με το οποίο ο λόγος επιταχύνεται και πυκνώνεται.

[Ζητήθηκαν δύο (2) γλωσσικές επιλογές/εκφραστικά μέσα.]

B3. β.

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 2 αξιοποιείται ως τρόπος οργάνωσης η αντίθεση. Ως α' όρος της αντίθεσης προβάλλεται ο κλασικός φεμινισμός, ενώ ως β' όρος «ο νεοφεμινισμός και οι θεωρίες ταυτότητας φύλου». Χαρακτηριστική είναι άλλωστε η χρήση της διαρθρωτικής λέξης "αντιθέτως" που δηλώνει αντίθεση νοημάτων. Η επιλογή της αντίθεσης συμβάλλει στη διάθεση της συγγραφέως να αναδείξει τις διαφορές των δύο όρων, περιγράφοντας τις επιδιώξεις κάθε κινήματος ξεχωριστά. Παράλληλα, επεξηγεί τις διαφορές τους, ώστε να καταστήσει κατανοητή την αντίθεση του κινήματος που εκείνη προσβέυει («κλασικές φεμινίστριες») από το κίνημα του νεοφεμινισμού.

Θέμα Γ

Γ1.

Ο αφηγητής είναι ένας άνδρας που, ενώ έχει απολυθεί εδώ και τρεις βδομάδες, διστάζει να ενημερώσει τη γυναίκα του γι' αυτό. Κάθε πρωί ξεκινάει μια διαδρομή με το αυτοκίνητο, παριστάνοντας ότι πηγαίνει στη δουλειά του, ενώ στην πραγματικότητα «γυροφέρνει από τη μία άκρη της Αθήνας στην άλλη». Η χρήση **απλού και καθημερινού λεξιλογίου** («με σουτاران», «να της πω το και το», «ένα κάρο λεφτά») υποδηλώνει ότι προέρχεται από χαμηλά κοινωνικά στρώματα, γεγονός που δικαιολογεί ίσως και τη συναισθηματική του πίεση να ομολογήσει την αλήθεια στη γυναίκα του. Τα συναισθήματα που κυριαρχούν είναι εκείνα της ντροπής και του φόβου, καθώς αντιλαμβάνεται ότι απέτυχε να ανταποκριθεί στο πρότυπο του "αληθινού άνδρα", που μεταφέρεται στερεοτυπικά από γενιά σε γενιά, και φοβάται να το εμπιστευτεί στη γυναίκα του. Οι **επαναλήψεις** «να φανώ άνδρας», «οι αληθινοί άνδρες» δίνουν έμφαση στην αδυναμία του αφηγητή να αποδεχτεί την αποτυχία του και να εκτεθεί στη γυναίκα του, κάτι που προβάλλεται έντονα και με τη **χρήση του πλάγιου ερωτήματος** «τι σόι άνδρας είναι αυτός που κρύβεται από τη γυναίκα του... που αρνείται να αντιμετωπίσει στα ίσα την πραγματικότητα». Η επιλογή του **ομοδιηγητικού αφηγητή** (α' ρηματικό πρόσωπο - εσωτερική εστίαση) προσδίδει εξομολογητικό ύφος, ζωντάνια, αμεσότητα και μεταφέρει στον αναγνώστη, με την ταυτόχρονη χρήση **εσωτερικού μονολόγου**, τις σκέψεις και τα συναισθήματα που τον ταλανίζουν.

Ο άνδρας εκείνος που δειλιάζει να ομολογήσει στη γυναίκα του ότι έμεινε άνεργος, λόγω του φόβου του ότι δεν θα ανταποκρίνεται πλέον στον «ρόλο του ισχυρού», είναι έρμαιο των στερεοτύπων και καθίσταται δυστυχής. Οι ανθρώπινες σχέσεις οφείλουν να στηρίζονται στην ειλικρίνεια, ενώ παράλληλα στις σύγχρονες κοινωνίες δεν θα πρέπει να θεωρείται δεδομένο ότι ο άντρας είναι αυτός που οφείλει να εργάζεται, να προσφέρει στο σπίτι τον υψηλότερο μισθό και να ακολουθεί το πρότυπο του «ηγέτη» της οικογένειας. Κατά συνέπεια, θεωρώ υπερβολική και ακραία την αντίδραση του αφηγητή, ο οποίος όφειλε να εξομολογηθεί στη γυναίκα του την αλήθεια.

[Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές. Ζητήθηκαν τρεις (3) κειμενικοί δείκτες.]

Θέμα Δ

Δ1.

Αγαπητό ακροατήριο,

καθημερινά πληροφορούμαστε περιστατικά έμφυλης βίας με τις «γυναίκοκτονίες» - έναν όρο που η πολιτεία οφείλει να καθιερώσει νομοθετικά- να πληθαίνουν και τους ίδιους τους θύτες να ομολογούν την αποτρόπαια πράξη τους λες κι η ομολογία οδηγεί αυτόματα σε εξιλέωση. Οι νέοι νιώθουμε την ηθική υποχρέωση να αντιδράσουμε αποφασιστικά. Γι' αυτό, δρώμε της ευκαιρίας που μου δίνεται από τη σημερινή εκδήλωση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, προκειμένου να σας μιλήσω για τη μεγαλύτερη αδικία που υπήρξε από καταβολής κόσμου, την ωμή βία εναντίον των γυναικών.

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

1^ο Ζητούμενο

Προσεγγίζοντας την πραγματικότητα με ωριμότητα οφείλουμε να παραδεχτούμε ότι η γυναίκα δεν αντιμετωπίζεται ως πλάσμα κατώτερο μόνο σε χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου αλλά και στις ανεπτυγμένες Δυτικές κοινωνίες.

Αναλυτικότερα:

- γυναίκες υφίστανται βία από τους άνδρες της οικογένειας, τον πατέρα και κυρίως τον σύντροφο. Η βία αυτή εκδηλώνεται με την απαξίωση της γνώμης της, μειωτικούς χαρακτηρισμούς, ξυλοδαρμό, σεξουαλική κακοποίηση.
- αντιμετωπίζονται ως υποχείρια της ανδρικής εξουσίας, την οποία οφείλουν να εξυπηρετούν, αναλαμβάνοντας ευθύνες και υποχρεώσεις που υπερβαίνουν τις δυνατότητες τους- όπως το σύνολο των οικιακών εργασιών και η αποκλειστική ευθύνη της ανατροφής των παιδιών με αποτέλεσμα να μην έχουν ούτε τον ελάχιστο ελεύθερο χρόνο για τον εαυτό τους.
- Σε αντίθεση με τους άνδρες, οι γυναίκες θέτουν στο περιθώριο τις προσδοκίες και τα όνειρα που έχουν οι ίδιες για την ζωή τους, προκειμένου να ανταποκριθούν στο πρότυπο της κοινωνίας γι' αυτές.
- Δέχονται κριτική για κάθε τους επιλογή σε σημείο να κατηγορούνται εάν είναι όμορφες, τα όποια επιτεύγματά τους δεν αποδίδονται στις δεξιότητές τους.
- Υφίστανται, μάλιστα αήθη επίθεση στην περίπτωση που καταγγείλουν σεξουαλική επίθεση σε βάρος τους, με την «καθωσπρέπει» κοινωνία να αμφισβητεί την ηθική και την εντιμότητά τους.
- Στον εργασιακό χώρο υπάρχουν ακόμη σεξιστικά στερεότυπα, οπότε προσλαμβάνονται δυσκολότερα σε θέσεις ευθύνης, προάγονται με αργούς ρυθμούς, δέχονται αμφισβήτηση για τις

ηγετικές τους ικανότητες, ενώ η μητρότητα αντιμετωπίζεται ως πρόσκομμα. Το ίδιο συμβαίνει και στην πολιτική.

Γίνεται, συνεπώς, αντιληπτό σε όλους μας ότι οι γυναίκες είναι αντιμετώπιες με την παραβίαση των δικαιωμάτων τους τόσο στον ιδιωτικό όσο και τον δημόσιο βίο.

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ (προαιρετικά)

Εάν, ωστόσο, δεν πίστευα ότι ο κόσμος μπορεί να γίνει καλύτερος και να αποκατασταθεί η ισότητα δεν θα βρισκόμουν σήμερα μπροστά σας. Επισημαίνω την ισότητα των φύλων διαχωρίζοντας τη θέση μου από το κίνημα του νεοφεμινισμού, το οποίο -κατά την γνώμη μου- συντηρεί τις διαφορές και τις συγκρούσεις.

2° Ζητούμενο

Οι νέοι, χάρη στην ευαισθησία που μας διακρίνει, οφείλουμε να συμβάλλουμε έμπρακτα στην επίτευξη της ισότητας των φύλων.

- Καταρχάς, είναι απαραίτητο να αμφισβητήσουμε τους καθιερωμένους κοινωνικούς ρόλους, που καταπιέζουν τόσο τη γυναίκα όσο και τον άνδρα, ο οποίος από την πλευρά του ασφυκτιά, όταν δεν αντεπεξέρχεται στο πρότυπο του επαγγελματικά επιτυχημένου.
- Αυτονόητη είναι η διεκδίκηση από την πολιτεία να νομοθετήσει αυστηρές ποινές για τη σεξουαλική κακοποίηση αλλά και παρενόχληση και κυρώσεις για την παραβίαση των εργασιακών δικαιωμάτων της γυναίκας.
- Στην ιδιωτική ζωή καθένας μας οφείλει να επιδεικνύει σεβασμό στο σύντροφό του -γυναίκα ή άντρα-, να μοιράζεται δουλειές κι υποχρεώσεις, να αποφασίζουν από κοινού και να επιδεικνύουν ενσυναίσθηση.
- Η νέα γενιά πρέπει να είναι παρούσα και να συμμετέχει ενεργά σε δράσεις που προβάλλουν την ισότητα καταγγέλλοντας τις στερεοτυπικές αναχρονιστικές αντιλήψεις.
- Πρωτοβουλίες ανθρωπιστικής δράσης και συμμετοχή σε κινήματα που υποστηρίζουν τα θύματα έμφυλης βίας.
- Στο σχολείο, το πανεπιστήμιο κι αργότερα στην εργασία είναι απαραίτητο να εποπτεύουμε αν η συμμετοχή ανδρών και γυναικών γίνεται με τους ίδιους όρους

Επίλογος

Αποχωρώντας από τη σημερινή εκδήλωση, αυτό που προέχει να κρατήσουμε είναι η αλληλεγγύη μεταξύ μας, η κατανόηση και η αγάπη. Πέρα από το φύλο κι όσα νομίζουμε ότι μας διαφοροποιούν, εκείνα που μας ενώνουν είναι περισσότερα. Αν διασφαλίσουμε την ισότητα, η ζωή μας θα γίνει σαφώς καλύτερη.

Σας ευχαριστώ.

Επιμέλεια απαντήσεων:

Θεοδωροπούλου Μεταξία

Μυτιληναίος Γιάννης

Φιλιππάτου Κατερίνα